Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
LAILA MEDINA
esitatud 30. jaanuaril 2025[1]

Kohtuasi C-529/23 P

Euroopa Parlament
versus

TC

Institutsiooniline õigus – Euroopa Parlamendi liikmete kulude hüvitamise ja toetuste maksmise eeskiri – Parlamendiliikme assistendi hüvitis – Alusetult makstud summade tagasinõudmine – Harta artikli 41 lõige 2 – Õigus olla ära kuulatud – Õigus tutvuda toimikuga – Isikuandmete kaitse – Määruse (EL) 2018/1725 artikkel 9 – Personalieeskirjade artikkel 26

I. Sissejuhatus

1. Käesolev ettepanek käsitleb Euroopa Parlamendi apellatsioonkaebust, millega taotletakse 7. juuni 2023. aasta kohtuotsuse TC *vs.* parlament (T-309/21, EU:T:2023:315) (edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“) tühistamist. Selle kohtuotsusega tühistas Üldkohus Euroopa Parlamendi peasekretäri otsuse, millega anti korraldus nõuda sisse ühe parlamendiliikme võlg, mis oli tekkinud parlamendiliikme assisteerimiskuludena alusetult makstud summa tõttu. Üldkohus tühistas ka selle otsusega seoses väljastatud võlateate.

2. Vaidlustatud kohtuotsuses leidis Üldkohus sisuliselt, et kui Euroopa Parlamendi liige nõuab tagasinõudmismenetluses sellise teabe avaldamist, mis näib olevat asjakohane tõendamaks, et parlamendiliikme registreeritud assistent töötas seoses tema mandaadiga, ei saa parlament keelduda taotletud teabe esitamisest, välja arvatud juhul, kui ta tugineb põhjendustele, mida võib pidada põhjendatuks. Sellest eeldusest lähtudes leidis Üldkohus, et parlament keeldus ebaõigesti avaldamast mitut liiki dokumente parlamendiliikmele, keda esimese kohtuastme kohtuasi puudutab, mistõttu ei saa Üldkohtu hinnangul välistada, et parlamendiliikmelt võeti võimalus end paremini kaitsta.

3. Euroopa Parlament väidab oma apellatsioonkaebuses esimese võimalusena, et vaidlustatud kohtuotsust ei saa ELTL artikli 266 alusel täitmisele pöörata, sest õigus olla ära kuulatud on tagasinõudmismenetluses laiaulatuslik, nagu Üldkohus on tunnistanud. Parlament väidab, et selle kohtuotsusega rikutakse parlamendiliikmete vaba mandaadi põhimõtet ja pööratakse ümber tõendamiskoormis, mida kannavad väljakujunenud kohtupraktika kohaselt parlamendiliikmed,

[1] Algkeel: inglise.

kui nad peavad tõendama, et parlamendiliikme assistendi kulud on nõuetekohaselt tasutud. Samuti väidab parlament, et Üldkohus tõlgendas valesti teisi parlamendiliikmete tegevust puudutavaid sätteid, nagu määrus 2018/1725[2] ja personalieeskirjad[3].

4. Käesolev kohtuasi annab Euroopa Kohtule võimaluse võtta seisukoht seoses Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 41 lõikes 2 sätestatud õiguse olla ära kuulatud ja toimikuga tutvumise õiguse ulatuse kohta, mis – nagu kohtupraktikas on korduvalt märgitud – kaasnevad liidu institutsioonide menetlustes kaitseõigustega. Selleks peab Euroopa Kohus eelkõige tuvastama, kas õiguslik nõue, mille Üldkohus on määranud kindlaks seoses nende õiguste järgimise – või rikkumise – hindamisega sellises kohtuasjas nagu see, mida arutatakse esimeses kohtuastmes, on õiguslikult põhjendatud, võttes peamiselt arvesse tagasinõudmismenetluses kohaldatavat tõendamiskoormise põhimõtet. See kohtuasi võimaldab Euroopa Kohtul tõlgendada ka muid asjakohaseid isikuandmete kaitset käsitlevaid liidu õigusnorme, mille kohta Üldkohus leidis vaidlustatud kohtuotsuses, et need ei ole mõjuvad põhjused, mille alusel lükata tagasi parlamendiliikme taotlus teabega tutvumiseks.

II. Õiguslik raamistik

A. Euroopa Parlamendi liikmete valimist otsestel ja üldistel valimistel käsitlev akt

5. Valimisakti[4] artikli 6 lõikes 1 on ette nähtud:

„Euroopa Parlamendi liikmed hääletavad üksikult ja isiklikult. Neid ei seo mingid juhised ning nad ei ole seotud mandaadiga.“

B. Euroopa Parlamendi liikmete põhimäärus

6. Parlamendiliikmete põhimääruse[5] artiklis 2 on sätestatud:

„1. Parlamendiliikmed on vabad ja sõltumatud.

[…].“

7. Parlamendiliikmete põhimääruse artiklis 4 on sätestatud:

„Dokumendid ja elektroonilised salvestised, mille parlamendiliige on saanud, koostanud või saatnud, ei ole samaväärsed parlamendi dokumentidega, välja arvatud juhul, kui need esitati vastavalt kodukorrale.“

[2] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT 2018, L 295, lk 39) (edaspidi „määrus 2018/1725“).

[3] Muudetud redaktsioonis määrus nr 31 (EMÜ), 11 (Euratom), millega kehtestatakse Euroopa Majandusühenduse ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ametnike personalieeskirjad ja muude teenistujate teenistustingimused (EÜT 1962, 45, lk 1385) (edaspidi „personalieeskirjad“).

[4] Euroopa Parlamendi liikmete valimist otsestel ja üldistel valimistel käsitlev akt (EÜT 1976, L 278, lk 5), mis on lisatud nõukogu 20. septembri 1976. aasta otsusele 76/787/ESTÜ, EMÜ, Euratom (EÜT 1976, L 278, lk 1), mida on muudetud nõukogu 25. juuni 2002. aasta ja 23. septembri 2002. aasta otsusega 2002/772/EÜ, Euratom (EÜT 2002, L 283, lk 1; ELT eriväljaanne 01/04, lk 137) (edaspidi „valimisakt“).

[5] Euroopa parlamendi 28. septembri 2005. aasta otsus, millega võetakse vastu Euroopa Parlamendi liikmete põhimäärus (ELT 2005, L 262, lk 1) (edaspidi „parlamendiliikmete põhimäärus“).

8. Parlamendiliikmete põhimääruse artiklis 21 on sätestatud:

„1. Parlamendiliikmetel on õigus isiklike kaastöötajate abile, kelle nad võivad vabalt valida.

2. Parlament kannab seoses nende töölevõtmisega tekkivad tegelikud kulud.

3. Parlament määrab kindlaks kõnealuse õiguse teostamise tingimused.“

C. Põhimääruse rakendusmeetmed

9. Põhimääruse rakendusmeetmete[6] artiklis 33 „Parlamendiliikme assisteerimiskulud“ on sätestatud:

„1. Parlamendiliikmel on õigus kasutada isiklikke kaastöötajaid, kelle nad võivad vabalt valida. Euroopa Parlament katab tegelikult kantud kulud, mis tulenevad ainult ja täielikult ühe või mitme assistendi palkamisest või assistendi teenuste kasutamisest kooskõlas käesolevate rakendusmeetmetega ja juhatuse poolt kindlaksmääratud tingimustel.

2. Kaetakse ainult vajalikud ja parlamendiliikme mandaadi täitmisega otseselt seotud assisteerimise kulud. Need kulud ei või mingil juhul hõlmata parlamendiliikme eraeluga seotud kulusid.“

10. Põhimääruse rakendusmeetmete artiklis 68 „Alusetult makstud summade tagastamine“ on sätestatud:

„1. Käesolevate rakendusmeetmete kohaldamisel alusetult makstud summad tuleb tagasi maksta. Peasekretär annab juhised vastavate summade tagasinõudmiseks asjaomaselt parlamendiliikmelt.

2. Tagasinõudmise otsuse vastuvõtmisel peab peasekretär silmas parlamendiliikme mandaadi tulemuslikku täitmist ja institutsiooni tõrgeteta tööd ning kuulab enne otsuse vastuvõtmist ära asjaomase parlamendiliikme.

[…].“

D. Määrus 2018/1725

11. Määruse 2018/1725 põhjendus 22 on sõnastatud järgmiselt:

„Töötlemise seaduslikkuse tagamiseks tuleks isikuandmeid töödelda liidu institutsioonides ja organites üldistes huvides või avaliku võimu teostamisel täidetavate ülesannete vajalikkuse alusel, selliste õiguslikult siduvate kohustuste järgimise vajaduse alusel, mida vastutav töötleja peab täitma või käesoleva määruse kohasel muul õiguslikul alusel, sealhulgas asjaomase andmesubjekti nõusoleku alusel, kui tuleb täita lepingut, mille osaline andmesubjekt on, või selleks, et võtta andmesubjekti taotlusel enne lepingu sõlmimist meetmeid. Isikuandmete töötlemine liidu institutsioonides ja asutustes seoses üldistes huvides täidetavate ülesannetega hõlmab nende institutsioonide ja asutuste juhtimiseks ja toimimiseks vajalikku isikuandmete töötlemist. […]“

[6] Muudetud redaktsioonis Euroopa Parlamendi büroo 19. mai ja 9. juuli 2008. aasta otsus Euroopa Parlamendi liikmete põhimääruse rakendusmeetmete kohta (ELT 2009, C 159, lk 1) (edaspidi „põhimääruse rakendusmeetmed“).

12. Määruse 2018/1725 artiklis 4 „Isikuandmete töötlemise põhimõtted“ on sätestatud:

„1. Isikuandmete töötlemisel tagatakse, et:

[…]

c) isikuandmed on asjakohased, olulised ja piiratud sellega, mis on vajalik nende töötlemise eesmärgi seisukohalt („võimalikult väheste andmete kogumine“);

[…]

e) isikuandmeid säilitatakse kujul, mis võimaldab andmesubjekte tuvastada ainult seni, kuni see on vajalik selle eesmärgi täitmiseks, milleks isikuandmeid töödeldakse; isikuandmeid võib kauem säilitada juhul, kui isikuandmeid töödeldakse üksnes avalikes huvides toimuva arhiveerimise, teadus- või ajaloouuringute või statistilisel eesmärgil vastavalt artiklile 13, eeldusel et andmesubjektide õiguste ja vabaduste kaitseks rakendatakse käesoleva määrusega ettenähtud asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid („säilitamise piirang“);

[…].“

13. Määruse 2018/1725 artiklis 9 „Isikuandmete edastamine liidus asuvale vastuvõtjale, kes ei ole liidu institutsioon ega organ“ on sätestatud:

„1. Ilma et see piiraks artiklite 4–6 ja 10 kohaldamist, edastatakse isikuandmeid ainult liidus asuvale vastuvõtjale, kes ei ole liidu institutsioon või organ, kui:

a) vastuvõtja kinnitab, et andmed on vajalikud avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastuvõtja avaliku võimu teostamiseks, või

b) vastuvõtja kinnitab, et andmete edastamine on vajalik avalikes huvides oleval eesmärgil ning juhul, kui on alust karta andmesubjekti õigustatud huvide kahjustamist, kinnitab vastuvõtja, olles eelnevalt erinevaid vastandlikke huve tõendatult kaalunud, et edastamine on kõnealusel spetsiifilisel eesmärgil proportsionaalne.

2. Juhul kui vastutav töötleja algatab käesoleva artikli kohase edastamise, tõendab ta, et isikuandmete edastamine on vajalik ja proportsionaalne edastamise eesmärkidega, kohaldades lõike 1 punktis a või b sätestatud kriteeriume.

3. Liidu institutsioonid ja organid ühitavad õiguse isikuandmete kaitsele üldsuse õigusega pääseda juurde dokumentidele vastavalt liidu õigusele.“

E. Personalieeskirjad

14. Personalieeskirjade artiklis 26 on ette nähtud:

„Ametniku isikutoimik sisaldab järgmist:

a) kõiki dokumente ametniku haldusliku seisundi kohta ja kõiki aruandeid tema pädevuse, tulemuslikkuse ja käitumise kohta;

b) kõiki ametniku märkusi nende dokumentide kohta.

[…]

Iga ametniku kohta on üksnes üks isikutoimik.

Ametnikul on ka pärast teenistusest lahkumist õigus tutvuda kõikide oma toimikus olevate dokumentidega […].

[…]

Isikutoimik on konfidentsiaalne ning sellega võib tutvuda üksnes asutuse ruumides või turvalisel elektroonilisel andmekandjal. Sellegipoolest saadetakse see Euroopa Kohtule, kui seal on algatatud ametnikuga seotud asi.“

III. Faktilised asjaolud ja menetlus

A. Vaidluse taust

15. Vaidluse tausta on kirjeldatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 2–26. Käesoleva ettepaneku seisukohalt võib selle tausta kokku võtta järgmiselt.

16. Parlament sõlmis 22. mail 2015 A-ga lepingu, et ta abistaks selle institutsiooni liiget TC-d[7] täistööajaga parlamendiliikme registreeritud assistendina Brüsselis (Belgia).

17. TC palus 25. veebruaril 2016 parlamendil öelda A leping üles põhjustel, mis hõlmasid usalduse kaotust, sealhulgas mõjuva põhjuseta puudumist ja väljaspool teenistuskohustusi tegutsemise lubasid käsitlevate normide järgimata jätmist.

18. Pärast lepitusmenetluse ebaõnnestumist teatas parlament 24. juunil 2016 A-le oma otsusest öelda üles parlamendiliikme registreeritud assistendi leping usaldussuhte katkemise tõttu põhjusel, et ta ei olnud järginud väljaspool teenistuskohustusi tegutsemise lubasid käsitlevaid norme.

19. A esitas 14. aprillil 2017 Üldkohtule 24. juuni 2016. aasta otsuse peale tühistamishagi.

20. Üldkohus tühistas 7. märtsi 2019. aasta otsusega L *vs.* parlament (T-59/17, EU:T:2019:140) parlamendi 24. juuni 2016. aasta otsuse. Üldkohus tõdes, et toimiku materjalidest nähtub, et TC mitte üksnes ei teadnud A tegevusest väljaspool teenistuskohustusi, vaid ta oli ka selle tegevuse otsene algataja.[8] Üldkohus leidis seega, et põhjus, mille parlament esitas lepingu ülesütlemise otsuse põhjendamiseks ja milleks on usalduse kaotus, ei ole usutav. Üldkohtu arvates tegi parlament seega ilmse hindamisvea, kui ta rahuldas A lepingu ülesütlemise avalduse, mille TC nimetatud põhjusel esitas. TC ei olnud selles kohtuasjas menetluse pool.

[7] Käesolevas ettepanekus viidatakse talle ka kui hagejale esimeses kohtuastmes.

[8] Vt eelkõige kohtuotsus L *vs.* parlament (T-59/17, EU:T:2019:140, punkt 35).

21. Parlamendi peasekretär teatas TC-le 8. juuni 2020. aasta kirjas, mis oli koostatud inglise keeles ja saadetud elektrooniliselt 30. juulil 2020, alusetult makstud summade tagasinõudmismenetluse algatamisest põhimääruse rakendusmeetmete artikli 68 kohaselt kokku 78 838,21 euro suuruses summas seoses TC assisteerimisega A poolt.

22. Samas kirjas paluti TC-l vastavalt põhimääruse rakendusmeetmete artikli 68 lõikele 2 esitada kahe kuu jooksul oma seisukohad ja tõendid, et lükata ümber parlamendi esialgsed järeldused väljaspool teenistuskohustusi tegutsemise kohta, millega A tegeles TC teadmisel ja juhtimisel 22. maist 2015 kuni 22. novembrini 2016, ning tõendada, et samal ajavahemikul töötas A tegelikult parlamendiliikme registreeritud assistendina.

23. TC palus 4. augustil 2020 parlamendil esitada talle järgnev:

– A isikutoimik parlamendis (kõik tema töölevõtmise ja töötamisega seotud dokumendid), sealhulgas teave selle kohta, kui mitu korda on A-le parlamendi kaitset palutud, ja andmed A kohaloleku kohta (tema parlamendi sissepääsukaardi andmed);

– koopiad kirjavahetusest, mida ta pidas parlamendi esindajatega A töö teemal;

– selle kohtuasja täielik toimik, milles tehti kohtuotsus L *vs.* parlament (T-59/17, EU:T:2019:140).

24. Parlamendi peasekretär saatis 4. septembril 2020 TC-le kirja, mis oli leedu keeles ja koostatud 3. septembril 2020 ning mis oli sisu poolest samasugune nagu eespool punktis 21 mainitud 8. juuni 2020. aasta kiri. 3. septembri 2020. aasta kirja lisas oli koopia kohtuotsusest L *vs.* parlament (T-59/17, EU:T:2019:140) ja parlamendi poolt A-le makstud summade arvestus.

25. TC tuletas 22. septembril 2020 parlamendile meelde eespool punktis 23 nimetatud taotlust ning palus tema ja A vahelise lepitusmenetluse leedukeelset protokolli ning „kõigi 2015., 2016. ja 2019. aasta e-kirjade“ koopiaid.

26. Parlament edastas 27. oktoobril 2020 TC-le mitu dokumenti A lepingu lõpetamise kohta.

27. TC saatis 29. oktoobril 2020 parlamendile oma esialgsed seisukohad ja mitu dokumenti, rõhutades samas, et ta ei olnud veel parlamendilt saanud A töötamise ajavahemikku puudutavaid dokumente ega üksikasjalikku teavet ning ta ei olnud veel jõudnud analüüsida mõningat teavet, mis esitati talle 27. oktoobri 2020. aasta e-kirjas. Seetõttu palus ta luba esitada lisateavet ja tõendeid hiljem.

28. 20. novembril 2020 taotles TC uuesti parlamendilt teavet, mida ta oli palunud 4. augustil ja 22. septembril 2020, eelkõige andmeid A sissepääsu kohta parlamenti ning 2015., 2016. ja 2019. aasta e-kirjade koopiaid.

29. TC edastas 24. novembril 2020 parlamendile täiendavad seisukohad ja tõendid lisaks neile, mille ta oli parlamendile esitanud 29. oktoobril 2020.

30. Parlamendi finantsküsimuste peadirektor teatas 27. novembril 2020 TC-le, et tähtaeg, mis oli talle põhimääruse rakendusmeetmete artikliga 68 reguleeritud tagasinõudmismenetluses oma seisukohtade ja tõendite esitamiseks määratud, möödus 4. novembril 2020, kuid kui ta soovib saada A kohta teavet, võib ta pöörduda kahe isiku poole, kelle e-posti aadressi ta andis TC-le, ilma et need taotlused võiksid avaldada mõju sellele menetlusele.

31. 1. detsembril 2020 vaidles TC talle 27. novembril 2020 esitatud väidetele vastu. Peale selle saatis ta teates osutatud isikutele taotlused dokumentide saamiseks.

32. Finantsküsimuste peadirektor edastas 8. jaanuaril 2021 kirjaga TC-le leedukeelse lepitusmenetluse protokolli, kuid keeldus võimaldamast tal tutvuda teiste taotletud dokumentidega. Lisaks andis finantsküsimuste peadirektor TC-le 15 päeva pikkuse tähtaja täiendavate seisukohtade esitamiseks, mida TC tegi 21. jaanuaril 2021.

33. Parlamendi peasekretär asus 16. märtsi 2021. aasta otsuses seisukohale, et institutsioon hüvitas A töötamise eest ajavahemikul 22. maist 2015 kuni 22. novembrini 2016 alusetult 78 838,21 euro suuruse summa ning see tuleb TC-lt tagasi nõuda (edaspidi „vaidlusalune otsus“).

34. Finantsküsimuste peadirektor kui volitatud eelarvevahendite käsutaja väljastas 31. märtsil 2021 võlateate nr 7010000523, milles ta nõudis TC-lt tagasi 78 838,21 euro suurust summat ja palus tal tasuda selle summa hiljemalt 30. maiks 2021 (edaspidi „võlateade“). Finantsküsimuste peadirektor teavitas TC-d vaidlusalusest otsusest ja võlateatest samal kuupäeval.

B. Üldkohtule esitatud tühistamishagi ja vaidlustatud kohtuotsus

35. Hagiavaldusega, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 24. mail 2021, esitas TC hagi, paludes vaidlusaluse otsuse ja võlateate tühistada.

1. Otsuse tegemise vajaduse osaline äralangemine

36. Kõigepealt tuleb märkida, et vaidlustatud kohtuotsusest[9] nähtub, et pärast Üldkohtu menetluse raames tehtud kontrolli leidis parlament, et 2016. aasta märtsis oli ta otsustanud peatada A töötasude ja sõidukulude maksmise alates 1. aprillist 2016. Seetõttu otsustas parlamendi peasekretär 8. novembril 2022 tühistada vaidlusaluse otsuse *ab initio* seoses 28 083,67 euro suuruse summaga. Seoses selle otsusega väljastati kreeditarve.

37. Seega leidis Üldkohus parlamendi taotlusel ja pärast TC seisukohtade ärakuulamist, et eespool kirjeldatud ulatuses oli hagi ese ära langenud ning puudus vajadus teha otsus kõnealuse otsuse ja võlateate õiguspärasuse kohta.[10]

2. Tühistamishagi ülejäänud osa

38. Tühistamishagi ülejäänud osas esitas TC, kes on hageja esimeses kohtuastmes, viis väidet, millest teine, mis on käesoleva apellatsioonkaebuse seisukohast ainus asjakohane väide,[11] põhines harta artikli 41 lõikes 2 ette nähtud õigusel olla ära kuulatud, õigusel tutvuda toimikuga ja põhjendamiskohustusel.

[9] Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 27 ja 28.

[10] Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 32 ja 36–42 ning resolutsiooni punkt 1.

[11] Ülejäänud väited puudutasid sisuliselt harta artikli 41 lõikes 1 ette nähtud mõistliku aja põhimõtte rikkumist, viga, mis tehti nende tõendite hindamisel, mille TC esitas selle tõendamiseks, et A täitis oma ülesandeid parlamendiliikme assistendina, ja põhjendamiskohustuse rikkumist seoses tagasinõutava summa kindlaksmääramisega.

39. Olles tuletanud meelde parlamendiliikme assisteerimiskulude katmist ja sellega seoses alusetult makstud summade tagasinõudmist käsitlevaid eeskirju,[12] märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuses, et parlament oli esitanud TC-le vaid osa viimase nõutud dokumentidest,[13] nimelt i) tema ja A vahelise lepitusmenetluse leedukeelse protokolli[14] ning ii) A lepingu ülesütlemisega seotud dokumendid[15].

40. Muud liiki dokumentide taotlused jäeti aga 8. jaanuari 2021. aasta kirjaga rahuldamata.[16] Täpsemalt puudutas see keeldumine i) „kõigi 2015., 2016. ja 2019. aasta e-kirjade" koopiaid, mida on mainitud TC 22. septembri 2020. aasta e-kirjas; ii) koopiat kirjavahetusest, mida TC pidas parlamendi esindajatega A töö teemal; iii) kohtuotsuse L *vs.* parlament (T-59/17, EU:T:2019:140) aluseks olnud kohtuasja täielikku toimikut ja iv) A isikutoimikut parlamendis.[17]

41. Sellega seoses märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 90 ja 91, et kui parlamendiliikmel palutakse esitada parlamendile tõend selle kohta, et parlamendiliikme registreeritud assistent on tema heaks seoses tema mandaadiga töötanud, võib see parlamendiliige – tuginedes õigusele olla ära kuulatud – paluda asjaomasel institutsioonil edastada talle tema valduses olev teave, mis näib asjakohane. Kui parlament saab selles kontekstis taolise taotluse, ei saa ta keelduda nõutud andmete esitamisest, rikkumata õigust olla ära kuulatud, välja arvatud juhul, kui ta tugineb oma keeldumise põhjendamiseks põhjustele, mida võib pidada ühelt poolt konkreetse juhtumi asjaolude ja teiselt poolt kohaldatavate õigusnormide seisukohalt põhjendatuks.

42. Kohtuasja konkreetsete asjaolude hindamise tulemusel järeldas Üldkohus, et põhjendused, millele parlament tugines oma 8. jaanuari 2021. aasta kirjas, keeldudes võimaldamast TC-l tutvuda eespool punktis 40 nimetatud liiki dokumentidega, ei olnud põhjendatud või olid ebapiisavad. Kuna tal puudus nõuetekohane põhjendus selliste dokumentide avaldamisest keeldumiseks, mis Üldkohtu arvates oleksid tõenäoliselt võimaldanud TC-l tõhusalt kasutada oma õigust olla ära kuulatud, siis ei saa pealegi välistada, et ta oli jäetud ilma võimalusest kaitsta end paremini menetluses, mis oli algatatud tema vastu parlamendiliikme assisteerimiskuludena makstud summade tagasinõudmiseks.[18]

43. Neil asjaoludel nõustus Üldkohus teise väitega osas, mis puudutab õiguse olla ära kuulatud rikkumist. Uurimata teisi TC esitatud väiteid ja argumente, tühistas Üldkohus vaidlusaluse otsuse ja võlateate ka selles osas, milles need puudutasid A töölevõtmisega seotud töötasusid, sotsiaalkulusid ja sõidukulusid summas 50 754,54 eurot ajavahemikus 22. maist 2015 kuni 31. märtsini 2016.[19]

[12] Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 45–53.

[13] Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 87 ja 88.

[14] Vt käesoleva ettepaneku punkt 32.

[15] Vt käesoleva ettepaneku punkt 26.

[16] Vastupidi parlamendi argumentidele leidis Üldkohus, et TC argumendid 8. jaanuari 2021. aasta kirja kohta on vastuvõetavad. Vt vaidlustatud kohtuotsuse punktid 73–80.

[17] Vt käesoleva ettepaneku punktid 23, 25 ja 28

[18] Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 130 ja 131.

[19] Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 132 ja 133 ning resolutsiooni punkt 2.

IV. Poolte nõuded Euroopa Kohtu menetluses

44. Parlament palub 17. augustil 2023 esitatud apellatsioonkaebuses Euroopa Kohtul:

– tühistada vaidlustatud kohtuotsus;

– teha lõplik otsus Üldkohtu kohtuasjas, rahuldades parlamendi esimeses kohtuastmes esitatud nõuded;

– mõista TC-lt välja nii Üldkohtu kui ka Euroopa Kohtu menetlusega seotud kohtukulud.

45. TC palub Euroopa Kohtul jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja mõista kohtukulud välja parlamendilt.

46. Kohtuistung peeti 28. novembril 2024.

V. Õiguslik analüüs

47. Parlament põhjendab oma apellatsioonkaebust viie väitega:

– esimese väite kohaselt eirati esimese kohtuastme menetluse eset ja 8. jaanuari 2021. aasta kirja ettevalmistavat laadi, rikuti õigust olla ära kuulatud ega võetud arvesse väljakujunenud kohtupraktikat, mis käsitleb menetlusnormi rikkumise tagajärgi menetlusdokumendi jaoks;

– teine, kolmas ja neljas väide puudutavad Üldkohtu järeldusi, mis on vastavalt seotud i) TC 2015., 2016. ja 2019. aasta e-kirjadega ning kirjavahetusega, mida peeti parlamendi teenistustega A töö teemal; ii) A isikutoimikuga, sealhulgas parlamendi sissepääsukaardi kasutamisega, ja iii) selle kohtuasja täieliku toimikuga, milles tehti kohtuotsus L *vs.* parlament (T-59/17, EU:T:2019:140);

– viies väide on seotud Üldkohtu järeldusega, et TC võis taotleda parlamendilt mis tahes teabe avaldamist, mis võimaldaks tal esitada oma seisukohad, tuginedes üksnes õigusele olla ära kuulatud.

48. Kuivõrd viienda väite eesmärk on vastu vaielda Üldkohtu poolt tunnustatud õiguse olla ära kuulatud ulatusele alusetult tasutud parlamendiliikme assisteerimiskulude tagasinõudmismenetluses, siis alustan oma analüüsi sellest väitest.

49. Just see ulatus ongi eeldus, millele Üldkohus seejärel tugines, kui ta analüüsis, kas parlamendi keeldumine TC taotletud teabe avalikustamisest on õiguspärane, ja millega ta seejärel oma hinnangut põhjendas.

50. Lisaks, kuna esimene väide puudutab peamiselt Üldkohtu põhjenduskäigu järjepidevust selle ulatuse kohaldamisel esimeses kohtuastmes – eelkõige seoses sellega, et ei analüüsitud taotletud teabe asjakohasust TC kaitsmisel –, ühendan ma selle väite analüüsi viienda väite omaga.

51. Lõpetuseks on oluline märkida, et kui parlamendi esimese ja viienda väite hindamisel jõutakse järeldusele, et need väited on põhjendatud, siis ei oleks Euroopa Kohtul põhimõtteliselt vaja teisi väiteid analüüsida. Seega on minu hinnang teise, kolmanda ja neljanda väite kohta esitatud teise võimalusena.

A. Esimene ja viies väide

52. Esimeses ja viiendas väites vaidleb parlament sisuliselt vastu järeldustele, mille Üldkohus tegi vaidlustatud kohtuotsuse punktides 90 ja 91.

53. Eelkõige väidab parlament, et Üldkohus asus ilma konkreetset põhjendust esitamata seisukohale, et harta artikli 41 lõike 2 punktis a ette nähtud õigus olla ära kuulatud võimaldab parlamendiliikmel nõuda liidu institutsioonidelt kõigi selliste asjaolude esitamist, mis näivad olevat asjakohased parlamendiliikme assisteerimiskulude nõuetekohase kasutamise tõendamisel. Parlamendi sõnul ei tulene selline õigus selle sätte sõnastusest ega liidu kohtute praktikast. Lisaks märgib parlament, et harta artikli 41 lõike 2 punktis b sätestatud toimikuga tutvumise õigusega nähakse juba ette vahendid, mis võimaldavad asjaomasel isikul tutvuda haldusmenetluse kaudu kogu asjakohase teabega. Õiguse olla ära kuulatud ja toimikuga tutvumise õiguse vahel ei ole lõhet, mis tuleks täita tõlgendamise teel. Lõpuks heidab parlament Üldkohtule ette seda, et viimane kohaldas ebajärjepidevalt õiguse olla ära kuulatud ulatust, nagu see on määratletud vaidlustatud kohtuotsuses, eelkõige jättes hindamise alguses kindlaks tegemata, kas TC taotletud dokumendiliigid näisid olevad sissenõudmismenetluses tema jaoks asjakohased.

54. TC ei nõustu parlamendi argumentidega. Ta märgib, et parlament ei vaielnud vastu tema õigusele saada sissenõudmismenetluses teavet 8. jaanuari 2021. aasta kirjas ega Üldkohtu menetluse käigus. Seetõttu põhjendab parlament TC sõnul viienda väitega talle selle teabe andmisest keeldumist uute argumentidega, mille kohta Üldkohtul ei ole olnud võimalust seisukohta võtta ja mis tuleb seega tunnistada vastuvõetamatuks. TC lisab, et õigus saada tagasinõudmismenetluses parlamendilt teavet on osa harta artiklis 41 sätestatud üldisest õigusest heale haldusele, mille parlament on jätnud järgimata.

55. Harta artikli 41 „Õigus heale haldusele“ lõikes 1 on ette nähtud, et igaühel on õigus sellele, et liidu institutsioonid, organid ja asutused käsitleksid tema küsimusi erapooletult, õiglaselt ning mõistliku aja jooksul. Selle artikli lõikes 2 on lisaks sätestatud, et see õigus hõlmab a) igaühe õigust, et teda kuulatakse ära enne seda, kui tema suhtes kohaldatakse üksikmeedet, mis võib teda kahjustada, ning b) igaühe õigust tutvuda teda puudutavate andmetega, võttes samal ajal arvesse konfidentsiaalsuse ning ameti- ja ärisaladusega seotud õigustatud huve.

56. Mis puudutab õigust olla ära kuulatud, siis harta artikli 41 lõike 2 punkti a sõnastusest ilmneb, et see õigus tagab igaühele võimaluse teha haldusmenetluse raames, enne tema huve kahjustada võiva otsuse tegemist, tegelikult ja tõhusalt teatavaks oma seisukoht.[20] Seda kohaldatakse isegi juhul, kui kohaldatavates õigusaktides ei ole sellist menetlusnõuet[21] sõnaselgelt ette nähtud ja selle peamine eesmärk on Euroopa Kohtu praktika kohaselt võimaldada asjaomasel isikul esitada

[20] Vt selle kohta 30. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus Agentsia „Patna infrastruktura“ (maanteetaristu Euroopa rahastamine) (C-471/22, EU:C:2024:99, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).

[21] Vt selle kohta 30. novembri 2023. aasta kohtuotsus MG *vs.* EIP (C-173/22 P, EU:C:2023:932, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).

teavet, mis räägib haldusotsuse vastuvõtmise või vastu võtmata jätmise või selle konkreetse sisu kasuks.[22] Samuti võimaldab see pädeval asutusel võtta liidu haldusasutuses menetlust lõpetava otsuse tegemisel arvesse kõiki asjakohaseid asjaolusid.[23]

57. Harta artikli 41 lõike 2 punktis b on omakorda ette nähtud õigus tutvuda toimikuga, mis on seotud isiku õigusega sellele, et haldusasutus menetleks tema asju erapooletult ja õiglaselt.[24] See puudutab isikuid, kelle suhtes on algatatud menetlus, ja tähendab seda, et kõnealune institutsioon peab andma asjaomasele isikule võimaluse tutvuda kõigi uurimistoimiku dokumentidega, mis võivad olla tema kaitse seisukohalt olulised, lihtsustades otsuse tegemise aluseks olevate tõendite mõistmist. Toimikuga tutvumise võimalus peab võimaldama neil isikutel tutvuda ka selle menetluse aluseks oleva arutluskäiguga, andes neile parema võimaluse esitada vastuargumente, kui nad kasutavad õigust olla ära kuulatud.[25]

58. Nagu Euroopa Kohus on järjekindlalt sedastanud, kaasneb nii õigus olla ära kuulatud kui ka õigus tutvuda toimikuga haldusmenetluses põhiõigusega kaitsele, mis on liidu õiguskorra lahutamatu osa.[26]

59. Esiteks teen Euroopa Kohtule käesolevas asjas ettepaneku lükata tagasi TC argument, et kuna parlament ei vaielnud Üldkohtus vastu tema õigusele saada sissenõudmismenetluses teavet, tuleb viies väide tunnistada vastuvõetamatuks. Sellega seoses piisab, kui märkida, et peamine küsimus, mida Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuses analüüsis, oli see, kas TC võis väita, et parlament eksis, kui ta keeldus avalikustamast teavet, mida ta taotles põhimääruse rakendusmeetmete artikli 68 alusel läbi viidud menetluse käigus. Selleks määras Üldkohus eelkõige kindlaks õigusliku nõude, mille põhjal hinnata parlamendi otsuse õiguspärasust. Parlament võib seega käesoleva apellatsioonkaebuse raames selle normi vaidlustada ja seega väita, et selles kohtuotsuses on rikutud õigusnormi, mida Euroopa Kohus peaks käesolevas asjas analüüsima.

60. Teiseks on oluline osutada sellele, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 90 tehtud Üldkohtu järeldus, millega tunnustatakse parlamendiliikmete õigust tutvuda asjakohase teabega tagasinõudmismenetluse raames, põhineb harta artikli 41 lõikes 2 sätestatud õigusel olla ära kuulatud. See leiab kinnitust ka vaidlustatud kohtuotsuse punktides 131 ja 132, milles Üldkohus nõustus väitega, mille esitas hageja esimeses kohtuastmes, „osas, mis puudutab [selle õiguse] rikkumist“.

61. Eeltoodut arvestades ei saa Üldkohtule ette heita – nagu väidab parlament – seda, et ta on loonud „uue õiguse tutvuda teabega“. Üldkohtu järelduse aluseks olev arutluskäik seisneb selles, et kuna talle ei avaldatud taotletud teavet, mis oleks selle kohtu hinnangul tõenäoliselt võimaldanud tal tõhusalt kasutada oma õigust olla ära kuulatud, siis ei saa välistada, et

[22] Vt muu hulgas 13. juuni 2024. aasta kohtuotsus C (pankrotihaldurid ja likvideerijad) (C-696/22, EU:C:2024:499, punkt 108 ja seal viidatud kohtupraktika). Vt ka 16. veebruari 2012. aasta kohtuotsus nõukogu ja komisjon *vs.* Interpipe Niko Tube ja Interpipe NTRP (C-191/09 P ja C-200/09 P, EU:C:2012:78, punkt 76).

[23] 13. juuni 2024. aasta kohtuotsus C (pankrotihaldurid ja likvideerijad) (C-696/22, EU:C:2024:499, punkt 108 ja seal viidatud kohtupraktika).

[24] Vt 22. märtsi 2023. aasta kohtuotsus Satabank *vs.* EKP (T-72/20, EU:T:2023:149, punkt 80), milles on välja arenenud kohtupraktika suund, mida Euroopa Kohus võiks lihtsasti kinnitada.

[25] Peers, S., Hervey, T., Kenner, J. ja Ward, A., „Article 41“, *The EU Charter of Fundamental Rights: A Commentary*, Hart Publishing, Oxford, 2021, lk 1125–1152.

[26] Vt selle kohta 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Prequ' Italia (C-276/16, EU:C:2017:1010, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika) ning 30. novembri 2023. aasta kohtuotsus Sistem ecologica *vs.* komisjon (C-787/22 P, EU:C:2023:940, punkt 150 ja seal viidatud kohtupraktika).

parlamendiliige oli jäetud ilma võimalusest end paremini kaitsta. See arutluskäik sobib kokku sellega, kuidas Euroopa Kohus on oma praktikas arendanud õigust olla ära kuulatud osana üldisemast kaitseõigusest haldusmenetluses. Seega tuleb see parlamendi argument tagasi lükata.

62. Samas seisneb käesolevas kohtuasjas tõstatatud põhiküsimus selles, kas harta artikli 41 lõikega 2 tagatud õigus olla ära kuulatud kohustab parlamenti avalikustama *kogu* teavet, mida liige on taotlenud ja mis näib olevat parlamendiliikme alusetult makstud assisteerimiskulude sissenõudmismenetluses asjakohane, välja arvatud juhul, kui ta suudab esitada nõuetekohase põhjenduse.

63. Märgin kõigepealt, et nagu nähtub käesoleva ettepaneku punktidest 56 ja 57, võimaldab õigus olla ära kuulatud isikul esitada oma seisukohad selle otsuse sisu kohta, mida liidu asutus kavatseb haldusmenetluses vastu võtta. See seisukoht võib seisneda isegi selles, et tehakse ettepanek jätta kõnealune otsus vastu võtmata. Ühegi nimetatud stsenaariumi puhul ei tohi asjaomase isiku seisukoht tugineda abstraktsetele asjaoludele, vaid selle menetluse toimiku konkreetsetele dokumentidele.[27] Seega on õigus olla ära kuulatud ja õigus tutvuda toimikuga kontseptuaalselt omavahel väga tihedalt seotud, mida toetavad harta artikli 41 lõike 2 ülesehitus ja Euroopa Kohtu praktika selle sätte tõlgendamisel.

64. Sellest järeldub, et selleks et kasutada tõhusalt õigust olla ära kuulatud, tuleb võimaldada tutvuda haldusmenetluse eri etappides kogutud ja toimikusse lisatud dokumentidega.[28] Seega saab õiguse olla ära kuulatud rikkumist tuvastada üksnes juhul, kui keeldutakse võimaldamast tutvuda selle toimiku dokumentidega, loomulikult tingimusel, et järgitakse konfidentsiaalsuse ning ameti- ja ärisaladusega seotud õigustatud huve, nagu on nõutud harta artikli 41 lõike 2 punktis b.

65. Sellega seoses on oluline märkida, et see, kuidas haldusmenetluse toimikut tõlgendatakse, sõltub konkreetselt selle menetluse suhtes kohaldatavast tõendamiskoormisest. Näiteks halduskaristuse määramise menetluses koosneb toimik peamiselt selle menetluse algatamise aluseks olnud asjaoludest ja dokumentidest, mille pädev asutus on kogunud pärast tema enda tehtud uurimist, sest just sellel asutusel on kohustus tõendada rikkumise olemasolu oma lõplikus otsuses.[29] Üldjuhul hõlmab õigus tutvuda toimikuga võimalust tutvuda nii süüstavate kui ka kaitsvate tõenditega.[30]

66. Seevastu põhimääruse rakendusmeetmete artikli 68 kohases tagasinõudmismenetluses pannakse tõendamiskoormis parlamendiliikmetele. Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt, millele on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 53 õigesti viidatud, peavad parlamendiliikmed, kes taotlevad, et parlament hüvitaks nende isiklike kaastöötajate assisteerimiskulud, tõendama, et need kulud on tegelikult kantud, neid on kasutatud vajaliku abi osutamiseks ja need on otseselt seotud mandaadi täitmisega.[31] Täpsemalt peab parlamendiliige

[27] Kui see on erinormi kohaselt ette nähtud, hõlmab õigus olla ära kuulatud ka haldusasutuse esitatud vastuväiteteatist, näiteks konkurentsiõiguse menetlustes. Vt nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003 asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205), artikli 27 lõige 1.

[28] Nagu edaspidi märgitud, võib seetõttu olla lõpuks vaja asjaomast liidu institutsiooni, käesoleval juhul parlamenti teataval määral kaasata.

[29] Vt muu hulgas 27. juuni 2024. aasta kohtuotsus Servier jt *vs.* komisjon (C-201/19 P, EU:C:2024:552, punkt 126).

[30] Vt 25. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus Solvay *vs.* komisjon (C-109/10 P, EU:C:2011:686, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).

[31] Vt 21. märtsi 2019. aasta kohtumäärus Gollnisch *vs.* parlament (C-330/18 P, EU:C:2019:240, punkt 63) ja 28. novembri 2018. aasta kohtumäärus Le Pen *vs.* parlament (C-303/18 P, EU:C:2018:962, punkt 63).

parlamendi pädeva asutuse sellekohasele taotlusele vastates esitama kõik tema käsutuses olevad tõendid, mis võivad näidata, et tema assistent tegi tegelikult tööd ja see töö on seotud tema mandaadi täitmisega.[32]

67. Nagu parlament kohtuistungil kinnitas, ilma et hageja esimeses kohtuastmes oleks sellele vastu vaielnud, koosneb parlamendiliikme assisteerimiskulude sissenõudmismenetlusega seotud haldustoimik seega lisaks menetluse algatamise aluseks olevatele asjaoludele peamiselt asjaomase parlamendiliikme esitatud seisukohtadest ja tõenditest. See peab sisaldama ka mis tahes lisateavet, millele parlament oma lõplikus otsuses omal algatusel tugineb. Kuna dokumentatsioon pärineb esimesel juhul parlamendiliikmelt, saab ta tingimata sellega tutvuda. Teisel juhul peab parlament lisama selle dokumendi toimikusse, võttes arvesse harta artikli 41 lõike 2 punktis b sätestatud konfidentsiaalsuse ja ärisaladuse piiranguid. Tuleb meenutada, et ükski käesolevas kohtuasjas vaidluse all olevatest asjaoludest ei puudutanud mõnda neist dokumendiliikidest.

68. Loomulikult on olemas veel üks dokumendiliik, mille lisamist toimikusse parlamendiliige võib nõuda ja millest tuleneb käesoleva kohtuasja poolte vaheline lahkarvamus. Need on tõendid, mida parlamendiliige võib vajada, et tõendada, et tema assistent tegi tegelikult tööd ja see töö on seotud tema mandaadi täitmisega, kuid mis on parlamendi valduses või liidu mõne muu institutsiooni, organi, ameti või asutuse käes.

69. Sellega seoses tuleb kõigepealt märkida, et isegi sellises olukorras on parlamendiliikmel tõendamiskoormisest tulenev kohustus põhjendada parlamendiliikme assisteerimiskulusid. See tähendab, et parlamendiliige peab siiski selgitama parlamendi taotlusel mitmesuguseid ülesandeid, mida tema assistent täidab seoses parlamendiliikme kohustuste täitmisega. Parlamendiliige võib oma väiteid siiski põhjendada, viidates parlamendi valduses olevatele tõenditele või tõenditele, mida see institutsioon võib taotleda teiselt liidu institutsioonilt, organilt, ametilt või asutuselt.

70. Seejuures on peamine nõue, et parlamendiliige peab piisavalt täpselt nimetama konkreetsed tõendid, millele on osutatud, ja selgitama, kuidas need tõendavad, et parlamendiliikme assistendi kantud kulusid kasutati tegelikult tema assisteerimiseks ja need olid otseselt seotud tema mandaadi täitmisega. See nõue ei ole täidetud, kui parlamendiliige väidab üksnes seda, et asjakohased tõendid kuuluvad laia ja üldise dokumendiliigi alla, näiteks on kõikides e-kirjades, mis on koostatud teatud aastate jooksul, või kogu asjaomase assistendi isikutoimikus ilma täiendavate täpsustusteta.

71. Nagu parlament kohtuistungil möönis, peab see institutsioon omakorda lisama need dokumendid toimikusse, tegutsedes erapooletult ja õiglaselt, järgides kohustusi, mis tulenevad hea halduse põhimõttest.[33] Arvestades harta artikli 41 lõikes 2 sätestatud piiranguid, peab ta võimaldama sellega tutvuda, eriti kui parlament jõuab pärast selle hindamist järeldusele, et parlamendiliikme osutatud tõendid ei tõenda, et parlamendiliikme assistent tegi tegelikult tööd või et see oli seotud mandaadi täitmisega.[34]

[32] Vt 21. märtsi 2019. aasta kohtumäärus Gollnisch *vs.* parlament (C-330/18 P, EU:C:2019:240, punktid 64 ja 88) ning 21. mai 2019. aasta kohtumäärus Le Pen *vs.* parlament (C-525/18 P, EU:C:2019:435, punktid 37 ja 82 ning seal viidatud kohtupraktika).

[33] Vt eespool punktis 57 viidatud kohtupraktika.

[34] Minu arvates tuleb isegi siis, kui parlamendi hinnang kinnitab parlamendiliikme väiteid, need tõendid toimikusse lisada, võttes arvesse asjaolu, et see tuleb esitada liidu kohtutele juhul, kui parlamendi lõplik otsus vaidlustatakse kohtumenetluses ja see teave võib osutuda selles menetluses asjakohaseks.

72. Käesoleva kohtuasjaga seoses märgin, et Üldkohtu järeldus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 90 ja 91 ei vasta harta artikli 41 lõike 2 tõlgendusele, mille pakkusin välja käesoleva ettepaneku eelmistes punktides, eelkõige seoses põhimääruse rakendusmeetmete artikli 68 alusel algatatud tagasinõudmismenetlusega. Minu arvates laiendas see kohus vääralt õiguse olla ära kuulatud ulatust, võtmata nõuetekohaselt arvesse tõendamiskoormist, mis lasub seda liiki menetluses parlamendiliikmetel. Tegelikult kohustas ta parlamenti ilma nõuetekohase aluseta esitama asjaomasele parlamendiliikmele kogu selle menetlusega seotud teavet, mis oli näiliselt tema seisukohtade sõnastamisega seoses oluline, välja arvatud juhul, kui parlament sai tugineda põhjendustele, mis õigustasid teabe avaldamata jätmist.

73. Nendel põhjustel olen seisukohal, et parlamendil on õigus, kui ta väidab, et Üldkohus tõlgendas harta artikli 41 lõiget 2 vääralt ja et esimeses kohtuastmes tehtud hinnangus oleks see kohus pidanud hoopis analüüsima eelkõige seda, kas TC oli tema vastu algatatud tagasinõudmismenetluses oma tõendamiskoormise täitmiseks taotlenud võimaldada tutvuda tõenditega, mille ta oli tuvastanud piisavalt üksikasjalikult, mitte aga üldistele dokumendiliikidele. Jaatava vastuse korral oleks Üldkohus pidanud seejärel konkreetselt analüüsima parlamendi hinnangut selle kohta, kas need tõendid näitavad, et TC kantud kulusid kasutati tema assistendi jaoks ja need olid otseselt seotud tema mandaadi täitmisega. Kuna Üldkohus ei teinud hindamist sellisel viisil, on vaidlustatud kohtuotsusega rikutud õigusnormi.

74. Seega tuleb minu arvates apellatsioonkaebuse esimese ja viienda väitega nõustuda.

75. Siinkohal on oluline meelde tuletada, et Euroopa Kohtu põhikirja artikli 61 esimese lõigu kohaselt tuleb Euroopa Kohtul Üldkohtu otsus tühistada, kui apellatsioonkaebus on põhjendatud. Ta võib ise teha asja suhtes lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium lubab. Samuti võib ta saata kohtuasja tagasi Üldkohtusse.

76. Kuna ma teen Euroopa Kohtule ettepaneku nõustuda parlamendi esimese ja viienda väitega, tuleb seega vaidlustatud kohtuotsuse resolutsiooni punktid 2 ja 3 tühistada,[35] ilma et oleks vaja analüüsida teist, kolmandat ja neljandat väidet.

77. Kuna viimati nimetatud väidete eesmärk on vaielda vastu Üldkohtu hinnangule TC teabenõuete kohta ning see hinnang põhineb vaidlustatud kohtuotsuse punktides 90 ja 91 esitatud vääral eeldusel, on tühine ka Üldkohtu järgnev analüüs.

78. Arvestades laiaulatuslikke dokumendiliike, millega tutvumist TC taotles, ei oleks need taotlused pealegi vastanud mingil juhul täpsuse nõudele, mis võimaldaks neid toimikusse lisada, nagu on käsitletud käesoleva ettepaneku punktis 70. Seega teen Euroopa Kohtule ettepaneku lükata esimeses kohtuastmes esitatud teine väide käesoleva apellatsioonkaebuse raames põhjendamatuse tõttu tagasi.

79. Kuna hageja esimeses kohtuastmes esitas oma tühistamishagi toetuseks Üldkohtule kolm lisaväidet, mida esimeses kohtuastmes ei analüüsitud, ei võimalda menetlusstaadium Euroopa Kohtul teha käesolevas asjas nende väidete kohta lõplikku otsust. Seetõttu leian, et kohtuasi tuleb saata seoses nende väidetega tagasi Üldkohtusse ja teha kohtukulude kohta otsus hiljem.

[35] Tühistamine ei peaks puudutama vaidlustatud kohtuotsuse resolutsiooni punkti 1, sest selles leiti, et puudub vajadus teha tühistamishagi kohta otsus osas, milles see on suunatud vaidlusaluse otsuse ja võlateate vastu, mis käsitles ajavahemikku 1. aprillist kuni 22. novembrini 2016, mida parlament ei vaidlusta.

B. Teine, kolmas ja neljas väide

80. Kuigi esimese ja viienda väite põhjendatusest iseenesest juba piisab vaidlustatud kohtuotsuse tühistamise põhjendamiseks, jagan lühidalt oma seisukohti seoses parlamendi teise, kolmanda ja neljanda väitega, sest need on lisapõhjused, mis minu arvates viivad sama järelduseni.

81. Sel eesmärgil märgin, et nende kolme väitega vaidleb parlament vastu hinnangule, mille Üldkohus andis parlamendi keeldumisele TC poolt tagasinõudmismenetluse käigus taotletud igat liiki teabe avalikustamisest, nimelt: i) kõik tema 2015., 2016. ja 2019. aasta e-kirjad; ii) kirjavahetus, mida ta pidas parlamendi teenistustega A töö teemal; iii) A isikutoimik, sealhulgas A parlamendi sissepääsukaardi andmed, ja iv) selle kohtuasja toimik, milles tehti kohtuotsus L *vs.* parlament (T-59/17, EU:T:2019:140). Kuna Üldkohtu arutluskäik oli mõne teabeliigi puhul samasugune, analüüsin selle arutluskäigu põhjendatust, rühmitades need liigid ja tuletades kõigepealt meelde selle kohtu järeldusi vaidlustatud kohtuotsuses.

1. „Kõik e-kirjad“, peetud kirjavahetus ja andmed A sissepääsukaardi kohta

82. Seoses „kõigi 2015., 2016. ja 2019. aasta e-kirjade“ ning A töö teemal peetud kirjavahetuse avalikustamisest keeldumisega märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuses, et parlament jättis TC taotluse rahuldamata peamiselt põhjusel, et parlamendi poliitika kohaselt on elektrooniliste sõnumite säilitamine piiratud 90 päevaga ja erandkorras aastaga.[36] Samuti tuvastas Üldkohus, et parlament oli TC-le teatanud, et turvatöötajate tegevust ametlikult ei registreeritud ja sissepääsukaartidega seotud andmeid säilitati maksimaalselt neli kuud.[37]

83. Sellega seoses märkis Üldkohus sisuliselt, et alates 2016. aasta algusest oli parlament teadlik TC ja A vahelisest konfliktist, mis puudutas seda, kas viimane järgis oma tegevuses parlamendiliikme assisteerimist reguleerivaid norme või mitte. Järelikult oli sellest hetkest alates vaja, et parlament säilitaks e-kirjad, mille alusel oleks võimalik teha töölepingu ülesütlemise menetluse ajal kindlaks A tegevuse täpne laad,[38] ja andmed A sissepääsukaardi kasutamise kohta samal ajavahemikul.[39] Üldkohus lükkas samuti tagasi parlamendi argumendi, et parlamendiliikmed pidid säilitama oma e-kirju, luues isiklikud failid, mis võimaldavad neid määramata ajaks arhiveerida.[40]

84. Üldkohtu arutluskäiguga ei saa nõustuda peamiselt järgmistel põhjustel.

85. Minu arvates on parlamendil kõigepealt õigus, kui ta väidab, et Üldkohtu esitatud põhjendused võivad rikkuda parlamendiliikmete vaba mandaadi põhimõtet, mis on sätestatud valimisakti artikli 6 lõikes 1 ja parlamendiliikmete põhimääruse artiklis 2. Selle põhimõtte kohaselt, mis on üks parlamendiliikmete sõltumatuse põhialuseid, on välistatud parlamendi teenistuste igasugune sekkumine parlamendiliikmete kaitstud sfääri.

86. Kohustus, mille Üldkohus kehtestas vaidlustatud kohtuotsuses, viib aga ilmselgelt parlamendi sekkumiseni parlamendiliikme ja tema assistendi vahelistesse suhetesse. Lõppude lõpuks peaks parlament analüüsima selle kohustuse täitmiseks nendevahelist kirjavahetust, mis on vajalik

[36] Vaidlustatud kohtuotsuse punkt 92.

[37] Vaidlustatud kohtuotsuse punkt 106.

[38] Vaidlustatud kohtuotsuse punkt 95.

[39] Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 123 ja 124.

[40] Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 100 ja 101.

samm nende tõendite hindamisel, mida see parlamendiliige võib lõpuks tagasinõudmismenetluses kasutada. Sarnane kaalutlus kehtib ka teise kohustuse kohta, mille Üldkohus on parlamendile pannud, nimelt kohustuse võtta vajalikke meetmeid, et säilitada assistendi sissepääsukaardi kasutamisega seotud andmeid.

87. On tõsi – nagu TC väidab –, et kõiki parlamendiliikme saadetud e-kirju hoitakse selle institutsiooni serverites. Õiguslikust seisukohast ei kuulu need siiski institutsioonilisse, vaid parlamendiliikme sfääri, keda tuleb kaitsta parlamendi teenistuste mis tahes sekkumise eest. Sellega seoses on oluline tuletada kooskõlas parlamendi argumentidega meelde, et parlamendiliikmete põhimääruse artiklis 4 on ühemõtteliselt sätestatud, et dokumendid ja elektroonilised salvestised, mille parlamendiliige on saanud, koostanud või saatnud, ei ole parlamendi dokumendid, välja arvatud juhul, kui need on esitatud kooskõlas kodukorraga.

88. Samuti on minu jaoks teisest aspektist selge see, et kuna parlamendiliikmetel on tõendamiskoormis seoses alusetult makstud parlamendiliikme assisteerimiskuludega,[41] siis on selle parlamendiliikme ülesanne säilitada kõiki tema assistendiga või parlamendi teenistustega vahetatud e-kirju, et kasutada neid sissenõudmismenetluses. Mis tahes muu tõlgendusega seataks kahtluse alla – nagu minu arvates seda on tehtud vaidlustatud kohtuotsuses – väljakujunenud kohtupraktika, mille kohaselt lasub see tõendamiskoormis tõepoolest parlamendiliikmetel.

89. Lõpetuseks märgin, et isegi kui eeldada, et õigust olla ära kuulatud võib tõlgendada nii, et see hõlmab parlamendi kohustust avaldada mis tahes asjakohast teavet, mida parlamendiliige taotleb seoses tagasinõudmismenetlusega, ei saa harta artikli 41 lõike 2 punktis a või b sätestatud õigustest järeldada, et parlament on kohustatud koostama toimiku juba enne selle menetluse algatamist.

90. Sellega seoses piisab, kui märkida, et tagasinõudmismenetluses määrab selle menetluse algatamise põhimääruse rakendusmeetmete artikkel 68, kui parlamendil on teatavate asjaolude tõttu alust kahelda parlamendiliikme assisteerimiskulude nõuetekohases kasutamises. Käesolevas kohtuasjas algatas parlament TC suhtes sissenõudmismenetluse alles 8. juunil 2020, mil taotletud e-kirju ei olnud enam võimalik säilitada ja mil neid ei saanud seega selle menetluse toimikusse lisada.

91. Eeltoodud kaalutluste põhjal võib järeldada, et olenemata sellest, kas parlament tugineb mandaadivabaduse või tõendamiskoormise põhimõttele või õigustele, mis on tagatud harta artikli 41 lõike 2 punktiga a või b, on tal õigus, väites, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui asus seisukohale, et see institutsioon oleks pidanud säilitama TC 2015., 2016. ja 2019. aasta e-kirjad, parlamendi asjakohaste teenistustega peetud kirjavahetuse A töö teemal ja A sissepääsukaardi andmed.

2. A isikutoimik ja selle kohtuasja toimik, milles tehti kohtuotsus L vs. parlament (T-59/17, EU:T:2019:140)

92. Mis puudutab A isikutoimikut ja selle kohtuasja toimikut, milles tehti kohtuotsus L *vs.* parlament (T-59/17, EU:T:2019:140), siis Üldkohus märkis sisuliselt, et parlament oli põhjendanud selle teabe avalikustamisest keeldumist sellega, et see oleks olnud vastuolus määrusega 2018/1725 ja personalieeskirjade artikliga 26.[42]

[41] Vt eelkõige käesoleva ettepaneku punkt 66, milles osutatakse vaidlustatud kohtuotsuse punktis 53 viidatud kohtupraktikale.

[42] Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 105 ja 126.

93. Esiteks märkis Üldkohus seoses määrusega 2018/1725, et kuna TC taotletud teavet tuli kasutada tema vastu algatatud tagasinõudmismenetluses tema kaitsmiseks, ei saanud seda pidada määruse 2018/1725 artikli 9 lõike 1 punkti a või b kohaldamisalasse kuuluvaks.[43] Üldkohus leidis siiski, et õigus isikuandmete kaitsele ei ole absoluutne õigus, vaid seda tuleb kaaluda olenevalt selle ülesandest ühiskonnas ja tasakaalustada selle alusel muude põhiõigustega.[44] Seega oleks parlament pidanud kaaluma ühest küljest A huvi, et teda puudutavaid andmeid ei edastataks kolmandatele isikutele, ja teisest küljest TC huvi esitada tema vastu algatatud tagasinõudmismenetluses tõhusalt oma seisukohti.[45]

94. Teiseks märkis Üldkohus seoses personalieeskirjade artikliga 26, et ulatuses, mis on vajalik selleks, et TC saaks kasutada oma õigust olla ära kuulatud, ei saa tugineda A toimikus olevate dokumentide konfidentsiaalsusele TC suhtes, kes pealegi oli A ülemusena teatavate asjaomaste dokumentide koostaja.[46] Üldkohus lisas, et parlament jättis personalieeskirjade artiklile 26 tuginedes ekslikult arvesse võtmata TC huvi tutvuda A isikutoimiku teatavate dokumentidega, et ta saaks tõhusalt esitada tema suhtes algatatud tagasinõudmismenetluses oma seisukohad.[47]

95. Ka siin olen seisukohal, et Üldkohus tõlgendas ja kohaldas vääralt määruse 2018/1725 artikli 9 lõiget 1 ja personalieeskirjade artiklit 26.

96. Mis puutub määrusega 2018/1725 seotud põhjendustesse, siis selle artikli 9 lõikes 1 on sätestatud, et isikuandmeid edastatakse liidus asuvatele vastuvõtjatele, kes ei ole liidu institutsioonid ega asutused, ainult juhul, kui: a) vastuvõtja kinnitab, et andmed on vajalikud avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastuvõtja avaliku võimu teostamiseks, või b) vastuvõtja kinnitab, et andmete edastamine on vajalik avalikes huvides oleval eesmärgil, ning juhul, kui on alust karta andmesubjekti õigustatud huvide kahjustamist, kinnitab vastuvõtja, olles enne erinevaid vastandlikke huve tõendatult kaalunud, et edastamine on kõnealusel spetsiifilisel eesmärgil proportsionaalne.

97. Pärast kohtuistungil toimunud arutelusid olen arvamusel, et määruse 2018/1725 artikli 9 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et parlamendiliikme registreeritud assistendi isikuandmete edastamine parlamendiliikmele assisteerimiskulude sissenõudmismenetluses võib tõepoolest teenida „avalikes huvides olevat eesmärki“. Sellega seoses ei saa eitada, et see on avalikes huvides, et asjaomane parlamendiliige hüvitab need kulud parlamendile, kui parlament on neid alusetult kandnud. Sellises olukorras on minu arvates avaliku huvi küsimus ka see, et sissenõudmismenetlus toimuks kooskõlas harta artiklis 41 sätestatud kaitseõigustega.

98. Seega tuleb sellise parlamendiliikme kaitseõiguste tagamiseks, kelle suhtes on algatatud sissenõudmismenetlus, edastada talle tema registreeritud assistendi isikuandmed, mis on selle menetlusega seotud asjaolude seisukohast asjakohased ja millega seoses see parlamendiliige peab seisukoha võtma. Nende andmete edastamine on määruse 2018/1725 artikli 9 lõike 1 punkti b alusel siiski lubatud üksnes ranges kooskõlas selles sättes ette nähtud tingimustega.

99. Samas ei saa eeltoodud kaalutlustega põhjendada assistendi isikuandmete üldist avalikustamist asjaomase parlamendiliikme taotlusel, ilma et neid oleks piisavalt täpsustatud. Nagu ma esimese ja viienda väite analüüsis märkisin, võib parlamendiliige, kellel on palutud

[43] Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 110, 111 ja 123.

[44] Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 114, 115 ja 116.

[45] Vaidlustatud kohtuotsuse punkt 117.

[46] Vaidlustatud kohtuotsuse punkt 121.

[47] Vaidlustatud kohtuotsuse punkt 122.

põhjendada parlamendiliikmena kantud assisteerimiskulusid, tugineda vastuseks sellele taotlusele antud selgituste põhjendamisel parlamendi valduses olevatele tõenditele. Parlamendiliige peab siiski eelnevalt kindlaks tegema konkreetsed tõendid, millele on osutatud, ning mitte üksnes väitma, nagu on märgitud käesoleva ettepaneku punktis 70, et asjakohased tõendid on üldise dokumendiliigina asjaomases isikutoimikus.

100. Käesolevas kohtuasjas tuleb märkida, et hoolimata määruse 2018/1725 artikli 9 lõike 1 punkti b selgest sõnastusest, tuvastati Üldkohtu arutluskäigus, et leidub muid olukordi, mis võivad õigustada liidu institutsiooni, organi, ameti või asutuse valduses olevate isikuandmete edastamist kolmandatele isikutele. Kuna selle kohtu hinnang anti väljaspool selle sätte kohaldamisala, on vaidlustatud kohtuotsusega rikutud õigusnormi seoses A isikutoimiku ja selle kohtuasja toimikuga, milles tehti kohtuotsus L *vs.* parlament (T-59/17, EU:T:2019:140).

101. Personalieeskirjadega seoses nähtub vaidlustatud kohtuotsusest, et TC palus parlamendil edastada talle A isikutoimiku tervikuna. Parlament keeldus seda taotlust rahuldamast, leides, et see avalikustamine on personalieeskirjade artikli 26 kohaselt keelatud.

102. Personalieeskirjade artiklis 26 on sõnaselgelt ette nähtud, et isikutoimikuga võib võimaldada tutvuda ainult ametnikul, välistades teised kolmandad isikud. Lisaks võib ametniku või muu töötaja isikutoimikuga tutvuda üksnes „asutuse ruumides või turvalisel elektroonilisel andmekandjal“ ning see tuleb edastada Euroopa Liidu Kohtule üksnes juhul, kui on esitatud seda ametnikku või muud töötajat puudutav hagi.

103. Seetõttu oli parlamendil õigus, kui ta leidis, et personalieeskirjade artikliga 26 kehtestatud piirangud takistasid teda TC taotlust rahuldamast.

104. Lisaks – kooskõlas eespool punktidest 99 ja 100 tulenevate kaalutlustega – ei nähtu vaidlustatud kohtuotsusest, et vaidlusaluse otsuse vastuvõtmiseni viinud menetluses oleks TC viidanud dokumentidele, mis võiksid olla A isikutoimikus ning mis võivad näidata, et A tegi tegelikult tööd ja see töö on seotud TC mandaadi täitmisega parlamendiliikmena.

105. Järelikult rikkus Üldkohus õigusnormi, kui ta asus seisukohale, et A isikutoimiku edastamine TC-le ei ole vastuolus personalieeskirjade artikliga 26.

106. Eeltoodut arvestades olen seisukohal, et parlamendil on õigus, kui ta väidab, et siis, kui Üldkohus konkreetselt analüüsis TC poolt tagasinõudmismenetluse käigus taotletud iga dokumendiliigi – nimelt: i) kõik tema 2015., 2016. ja 2019. aasta e-kirjad; ii) kirjavahetus, mida ta pidas parlamendi teenistustega A töö teemal; iii) A isikutoimik, sealhulgas A parlamendi sissepääsukaardi andmed, ja iv) selle kohtuasja toimik, milles tehti kohtuotsus L *vs.* parlament (T-59/17, EU:T:2019:140) – avalikustamisest keeldumist, on ta rikkunud õigusnormi.

107. Seega tuleb teise, kolmanda ja neljanda väitega nõustuda.

VI. Ettepanek

108. Võttes arvesse käesolevas ettepanekus esitatud analüüsi ning tuginedes minu peamisele ettepanekule, mis tuleneb eespool esitatud punktidest 74 ja 79, teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

– tühistada 7. juuni 2023. aasta kohtuotsuse TC *vs.* parlament (T-309/21, EU:T:2023:315) resolutsiooni punktid 2 ja 3;

– lükata tagasi teine väide kohtuasjas T-309/21;

– saata kohtuasi tagasi Euroopa Liidu Üldkohtule otsuse tegemiseks kolmanda, neljanda ja viienda väite kohta kohtuotsuses T-309/21;

– määrata, et kohtukulude kandmine otsustatakse hiljem.